

Ефективна економіка № 4, 2016

УДК 330.341.2: 361.422(477)

Л. В. Батченко,

*д. е. н., професор, професор кафедри економіки і менеджменту
Київського національного університету культури і мистецтв, м. Київ*

М. М. Деліні,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В
НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Ludmila Batchenko,

*doctor of economic sciences, professor, professor of the department of economics and management
Kyiv National university of culture and arts, Kyiv*

Maryna Dielini,

*PhD in economics, associate professor,
associate professor of the department of management, informational-analytical activity and eurointegration,
National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv*

**INSTITUTIONAL MECHANISM OF ENSURING SOCIO-ECONOMIC RESPONSIBILITY OF
ENTREPRENEURSHIP IN THE NATIONAL ECONOMY**

В статті проаналізовано інституційний механізм забезпечення реалізації соціально-економічної відповідальності підприємництва в національній економіці. Інституційний механізм визначений через організаційну, стимулюючу та контролюючу складові з одного боку та правову, інформаційну та фінансову – з іншого. Зазначено, що організаційний механізм реалізується рядом міністерств, які відповідають за забезпечення соціально-економічної відповідальності підприємництва та в найбільшому ступені представлений серед інших елементів загального механізму; стимулюючий, через фінансовий, представлений не активно, так як майже відсутні важелі для стимулювання підприємців. Аналіз інформаційного механізму з'ясував відсутність підвалин для його функціонування в національній економіці. Контролюючий представлений низкою законодавчих актів, які опосередковано здійснюють вплив на забезпечення соціально-економічної відповідальності підприємництва. На основі проведеного аналізу запропоновані напрямки по удосконаленню інституційного механізму.

The article analyzes the institutional mechanism for ensuring the implementation of socio-economic responsibility of entrepreneurship in the national economy. The institutional mechanism is defined through organizational, stimulating and controlling components on the

one hand and legal, informational and financial – on the other. It is noted that the organizational mechanism is implemented by a number of ministries responsible for ensuring social and economic responsibility of entrepreneurship and, to a large extent, represented among other elements of the general mechanism; stimulating, through financial, represented is not active, as there are almost no levers to stimulate entrepreneurs. Analysis of the information mechanism revealed the lack of foundations for its functioning in the national economy. The controller is represented by a number of legislative acts that indirectly influence the provision of socio-economic responsibility of entrepreneurship. On the basis of the conducted analysis, the directions for improvement of the institutional mechanism are proposed.

Ключові слова: соціально-економічна відповідальність підприємництва, механізм, інституції, міністерство, організаційний механізм, правовий механізм, інформаційний механізм.

Key words: socio-economic responsibility of entrepreneurship, mechanism, institutions, ministry, organizational mechanism, legal mechanism, information mechanism.

Постановка проблеми. Для формування ефективно діючого механізму соціально-економічної відповідальності підприємництва (СЕВП) на національному рівні необхідним є дослідження існуючого інституційного механізму забезпечення СЕВП в Україні, що дасть підстави для розробки шляхів по його трансформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Предметом свого дослідження інституційний механізм забезпечення СЕВП зробили органи виконавчої влади, законодавчі органи влади, Король С. Я., Кульгук Т. І., Тимошук С., надбання яких й лягли в основу даного наукового дослідження.

Метою статті є дослідження інституційного механізму забезпечення соціально-економічної відповідальності підприємництва в національній економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний механізм соціально-економічної відповідальності представлений в наступному вигляді: організаційний механізм, в особі комітетів ВРУ, Міністерства економічного розвитку та торгівлі, Міністерства соціальної політики, Міністерства фінансів України. Контролюючий – закони та державна фіскальна служба. Інформаційний механізм наразі відсутній.

Єдиного регулятивного органу з управління та розвитку соціально-економічної відповідальності не існує. На рівні законодавчої влади соціально-економічна відповідальність підприємництва регулюється роботою наступних комітетів: комітет з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення; комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин; комітет з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи; комітет з питань науки і освіти; комітет з питань охорони здоров'я. Саме ці комітети й розробляють напрями правового регулювання соціальної сфери в нашому суспільстві. Це комітети було створено у грудні 2014 року. Але слід зауважити, що у 2009-2010 рр. працював комітет – комітет Верховної Ради України з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва, який розробляв проект «Концепції національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні», що так і не був прийнятий. Отже, в Україні відсутній реальний головний механізм розвитку соціальної відповідальності та соціально-економічної відповідальності підприємництва зокрема, що говорить про необхідність прийняття мір з цього питання.

На рівні виконавчої влади регулювання соціально-економічної діяльності відбувається рядом міністерств, які вже було перелічено.

Міністерство економічного розвитку та торгівлі (Мінекономрозвитку) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує: формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну промислову політику, державну інвестиційну політику, державну зовнішньоекономічну політику, державну політику у сфері технічного регулювання, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності, управління об'єктами державної власності, розвитку підприємництва, державно-приватного партнерства, інтелектуальної власності, туризму та курортів, державних та публічних закупівель, а також державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів [376]. Тобто, виходячи з цього, опосередковано це міністерство є головним організаційним елементом механізму СЕВП в Україні. Адже, воно формує та реалізує політику в сфері економічного та соціального розвитку, інвестиційного та інноваційного, регулює технічну сферу та стандартизацію в різних сферах. Через систему державних та публічних закупівель держава може здійснювати вплив на діяльність підприємств, стимулюючи їх до певних видів активностей. Завдання Мінекономрозвитку представлені у табл. 1, в якій наведено також завдання Мінсоцполітики, державної служби зайнятості та державної служби праці, а також державної фіскальної служби.

Виділимо тут завдання державної служби праці, як службу яка відповідає за стейкхолдера “працівники” в розрізі СЕВП.

На сьогодні Державна служба зайнятості є активним посередником на ринку праці між роботодавцями і шукачами роботи, вона на безоплатній основі надає послуги із пошуку підходящої роботи та підбору персоналу, послуги з державного соціального страхування на випадок безробіття, а також здійснює виплату матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою роботи.

Щодо Міністерства фінансів, то можна зауважити, що воно є також й контролюючим механізмом й фінансовим за характеристикою специфіки регулювання.

Міністерство фінансів України розробляє фінансову політику держави, що й проявляє економічну складову СЕВП. Департаментом в складі цього міністерства виступає – департамент податкової політики. У веденні міністерства фінансів України знаходиться також державна фіскальна служба.

Наведемо завдання усіх перелічених структур в табл. 1.

Таблиця 1.

Завдання органів державної влади в сфері СЕВП

Назва державного органу	Завдання, які виконує в сфері СЕВП
Міністерство економічного розвитку та торгівлі	Забезпечення формування та реалізація: державної політики економічного і соціального розвитку; державної цінової політики; державної промислової політики; державної політики у сфері розвитку підприємництва; державної політики у сфері технічного регулювання, стандартизації; державної політики у сфері державних та публічних закупівель; державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів; державної інвестиційної політики; державної політики з питань економічного і соціального співробітництва України з ЄС; державної політики з питань залучення міжнародної технічної допомоги; державної політики у сфері інтелектуальної власності.
Міністерство соціальної політики	Забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері праці та соціальної політики, зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, соціального діалогу, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання насильству в сім'ї, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків тощо.
Державна служба України з питань праці	Реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поведження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб.
Державна служба зайнятості	Розвиток активних програм сприяння зайнятості населення. Підвищення конкурентоспроможності безробітних на ринку праці. Адресна допомога у працевлаштуванні соціально незахищених категорій населення. Запровадження нових партнерських відносин з роботодавцями, стимулювання їх до створення нових робочих місць.

Державна фіскальна служба	Реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів.
---------------------------	--

Складено автором на основі 1, 2, 3, 4, 5, 6

Тобто, можна зробити висновок, що Мінекономрозвитку виконує певний спектр завдань, які опосередковано регулюють СЕВП. Так, представлено й напрямок на економічний та соціальний розвиток, державне регулювання ринку, цінової політики, розвиток підприємництва в країні, дотримання вимог стандартів та технічного регулювання, дослідження досвіду розвинених країн та співпраця із ними. Все це й закладає основи для СЕВП, але єдиного органу, який займався б розвитком СЕВП не існує. Його функції також перекладені частково на Міністерство соціальної політики (Мінсоцполітики). У відомстві Міністерства знаходяться: державна служба з питань праці, державна служба у справах ветеранів війни та учасників АТО, державна служба зайнятості та фонд соціального захисту інвалідів.

Місія Міністерства фінансів України полягає у фінансовому забезпеченні виконання державних функцій на основі виваженої бюджетної політики, створенні умов для стабільного розвитку економіки шляхом управління державними фінансами за принципами збалансованості, ефективності, неупередженості, цілісності, стійкості та прозорості. Тобто, розвиток СЕВП також підлягає під цю місію, так як це є підставою для стабільного розвитку економіки.

Таким чином, можна дійти висновку, що організаційний механізм СЕВП розподілений між трьома міністерствами, що являє собою достатньо важку для регулювання систему та потребує свого удосконалення через означені вище пріоритети. Вивчення досвіду розвинених країн дає змогу сформулювати конкретні пропозиції, які вже довели свою ефективність.

Щодо фінансового стимулюючого механізму зазначимо, що основним документом, що регулює діяльність підприємств в оподаткуванні, є Податковий кодекс України (ПКУ). В умовах дії Податкового кодексу пільги надаються шляхом: податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору; зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору; встановлення зниженої ставки податку та збору; звільнення від сплати податку та збору [7].

Таким чином, можна зробити висновки щодо сприяння розвитку соціально-економічної відповідальності підприємництва. Досвід іноземних держав показав, що дійсно є певні правові норми, які надають реальні податкові пільги, що дає можливість підприємствам бути більше зацікавленими в реалізації соціально-відповідальних заходів. Навіть в США – країні, із невеликою роллю держави в регулюванні соціальної відповідальності – є певні правові акти, що сприяють розвитку СЕВП.

Пільгове оподаткування виступає в цьому економічному компонентно СЕВП, так як напряму дає можливість підприємствам отримати більше прибутку через зниження частки сплачених податків, що, в свою чергу, буде заохочувати підприємства до соціальної відповідальності.

В Україні, у порівнянні із дослідженими країнами, ситуація трохи інша: внесені зміни до декількох статей та законів, що гальмують розвиток СЕВП. Так, якщо підприємство сплачувало навчання працівника і ці гроші не були віднесені до оподаткування, то зараз, якщо цей працівник звільниться на протязі 3-х років, необхідно бути сплатити податки. Таким чином, підприємство не зацікавлено у навчанні працівника. Також це стосується й інших сфер, зокрема, сприяння охорони навколишнього середовища та застосування енергоефективних технологій у виробництві.

Україні слід орієнтуватись на досвід розвинених держав світу й робити певні кроки в цьому напрямку. По-перше, необхідним є сприяння розвитку соціального та соціально-відповідального інвестування. Встановлення пільгової ставки чи звільнення від податків в разі реалізації інвестиційних програм значно підвищить як рівень прибутку підприємства, так і рівень добробуту населення. По-друге, з урахуванням існуючих проблем екологічних проблем та світових вимог виробництва продукції, необхідним є сприяння підприємств в використанні новітніх розробок виробництва, які зменшують

негативний вплив на зовнішнє середовище та покращують якість життя та продукції. Для цього може бути використаний досвід Естонії, де при умові відповідності певним стандартам виробництва та наявності сертифікатів, надаються пільги в оподаткуванні.

Також, можна запропонувати уряду внесення змін у ПКУ стосовно заходів із соціального маркетингу. Підприємці будуть більше зацікавлені в проведенні соціально-відповідальних маркетингових кампаній, якщо вони реально зможуть знизити своє податкове навантаження.

Законодавчий механізм, який представляє як організаційний, так і контролюючий за етапом управління представлений в Україні наступними нормативами та актами. Процес та механізм реалізації соціально-економічної відповідальності підприємництва регулюється нормативно-правовими документами, якими виступають як міжнародні кодекси, договори, хартії, стандарти, так і українські законодавчі акти, які прямо чи опосередковано впливають на соціальну відповідальність бізнесу.

Серед міжнародних актів можна виділити кодекси, хартії, договори, стандарти, які усі разом виступають нормативами в сфері соціальної відповідальності. Одним з найбільш важливих стають саме міжнародні стандарти ISO чи SA, які задають норми реалізації соціальної відповідальності бізнесу.

Також можна виділити документи: Директиви Організації з економічного співробітництва та розвитку, міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000; тристороння декларація принципів Міжнародної організації праці (МОП); Глобальний договір ООН; міжнародний стандарт із соціальної відповідальності SA 8000; міжнародні стандарти соціальної відповідальності бізнесу: GRI, AA1000, SA8000, OHSAS 18000, ISO 26000 [8].

Правовою основою в цьому питанні нині є Декларація прав людини (1948 р.), Пакт ООН про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), 185 Конвенцій та понад 200 Рекомендацій МОП, Європейська соціальна хартія (1966 р.), конституції та інші законодавчі акти країн. У 1999 р. К. Аннан як Генеральний секретар ООН започаткував ініціативу Глобального договору з метою поширення принципів, пов'язаних із захистом прав людини, стандартами праці, боротьбою з корупцією та захистом навколишнього середовища, на стратегію та діяльність ділових кіл у всьому світі [9].

Досліджуючи українські законодавчі акти, які регулюють СЕВП слід зауважити, що це є проблемою для українського суспільства, тому що законодавчої бази СЕВП як такої в Україні немає. Відсутній закон, який би регулював саме соціальну відповідальність, хоча правових актів, які опосередковано впливають на неї прийнято доволі багато.

Основним законом України виступає Конституція, в якій закладено засади соціальної відповідальності як держави, так і суб'єктів господарювання. Так, у ст. 64 наголошено, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмеженими, крім випадків, передбачених саме Конституцією. І це є проявом соціальної відповідальності держави. Щодо соціальної відповідальності бізнесу, то Король у своїй статті зауважує, що Конституція України частково (прямо або опосередковано) відтворює вимоги щодо прав людини, трудових відносин, навколишнього середовища та боротьби з корупцією [8].

Серед українських законодавчих актів можна виділити: Кодекс законів про працю, ЗУ Про охорону праці, Про відпустки, Про оплату праці, Про недержавне пенсійне забезпечення, «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про соціальний захист дітей війни», Про запобігання корупції, Податковий кодекс України, Про захист від недобросовісної конкуренції, Про природні монополії, Про рекламу, Про інвестиційну діяльність, Про режим іноземного інвестування, Про благодійну діяльність та благодійні організації, Про професійний розвиток працівників.

Таким чином, аналізуючи вищенаведений матеріал можна зробити висновки щодо законодавчого механізму регулювання соціально-економічної відповідальності українських підприємств. По-перше, усі нормативно-правові документи, можна розділити на два основних блоки – міжнародні та національні. Міжнародні документи в основному спрямовані на дотримання прав та свобод людей. Стосовно соціально-економічної відповідальності це проявляється у соціально легітимному веденні бізнесу, дотриманню економічної справедливості, добросовісній конкуренції, гідній оплаті праці, розвитку персоналу підприємства, веденню легального підприємництва, недопущенню «тіньового» бізнесу тощо. Також в міжнародних документах можна виділити стандарти, за якими може бути оцінений рівень економічної та соціальної відповідальності, що є важливим для підприємств, які бажають бути конкурентоздатними на світовому ринку. Усі документи, перелічені в даній науковій статті, є добровільними до виконання, що є відмінною рисою міжнародного нормативного регулювання в сфері соціальної відповідальності бізнесу.

Аналіз існуючого інституційного механізму соціально-економічної відповідальності підприємництва в Україні показав, що він достатньо не розвинений. Організаційний механізм являє собою складну систему, в якій не існує органу, що замикав би на собі весь цикл регулювання СЕВП, а функції за це покладені на три міністерства, що робить важким управління цим процесом.

Стимулюючий представлений податковим, але й він не надає підприємствам переваг від реалізації СЕВП, що значно уповільнює розвиток цієї діяльності. Підприємці не є зацікавленими в здійсненні СЕВП та це залишається суто добровільною діяльністю.

Законодавчий механізм представлений достатньо широко, але основного документу, який би регулював сферу соціально-економічної відповідальності, не прийнято. Законодавчі акти, що існують здебільшого регулюють окремий інструмент СЕВП.

Саме це й обґрунтовує необхідність трансформації існуючого механізму соціально-економічної відповідальності з урахуванням інтересів стейкхолдерів.

Але важливим є окреслення основних меж впливу держави та підприємств на досягнення мети СЕВП, роль кожного з них в її реалізації.

Держава виступає активним суб'єктом реалізації СЕВП як в частині виконання функцій, які не можуть бути виконані підприємствами, так і в регулюванні цього процесу в організаційному, стимулюючому та контролюючому напрямках. Соціально-економічна відповідальність держави полягає в забезпеченні громадян мінімальним соціальним захистом, встановленням гідних та конкурентних мінімумів прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, пенсій, стипендій, стандартів та технологічних вимог, норм виробництва та норм рентабельності підприємств, а також нормативному та організаційному регулюванні та стимулюванні здійснення соціально-економічної відповідальності підприємствами. Тобто функції держави в цьому випадку можуть бути виділені наступні: забезпечення громадян мінімальним рівнем соціального захисту та встановлення гідних та конкурентних норм, а також створення регулятивного механізму сприяння розвитку соціально-економічної відповідальності підприємствами.

На рис. 1 представлено існуючий інституційний механізм СЕВП в Україні з урахуванням пріоритетів трансформації.

Структура існуючого механізму СЕВП відображає свою складність та недосконалість, відсутність важливого інформаційного механізму, що стало основою для запропонованих рекомендацій щодо трансформації інституційних засад. Основні напрямки реформування існуючої системи наступні: організаційний (створення єдиного органу, який би замикав на собі СЕВП України), стимулюючий (податковий та інформаційний механізми) та контролюючий, щоб запобігти виникненню проблем зловживання податковими стимулами.

Висновки. Для удосконалення існуючого інституційного механізму забезпечення СЕВП запропоновано трансформацію інституційних засад СЕВП в національній економіці, яка передбачає зміни в організаційному (створення інформаційного, реформування законодавчого), стимулюючому (податковий) та контролюючому механізмах.

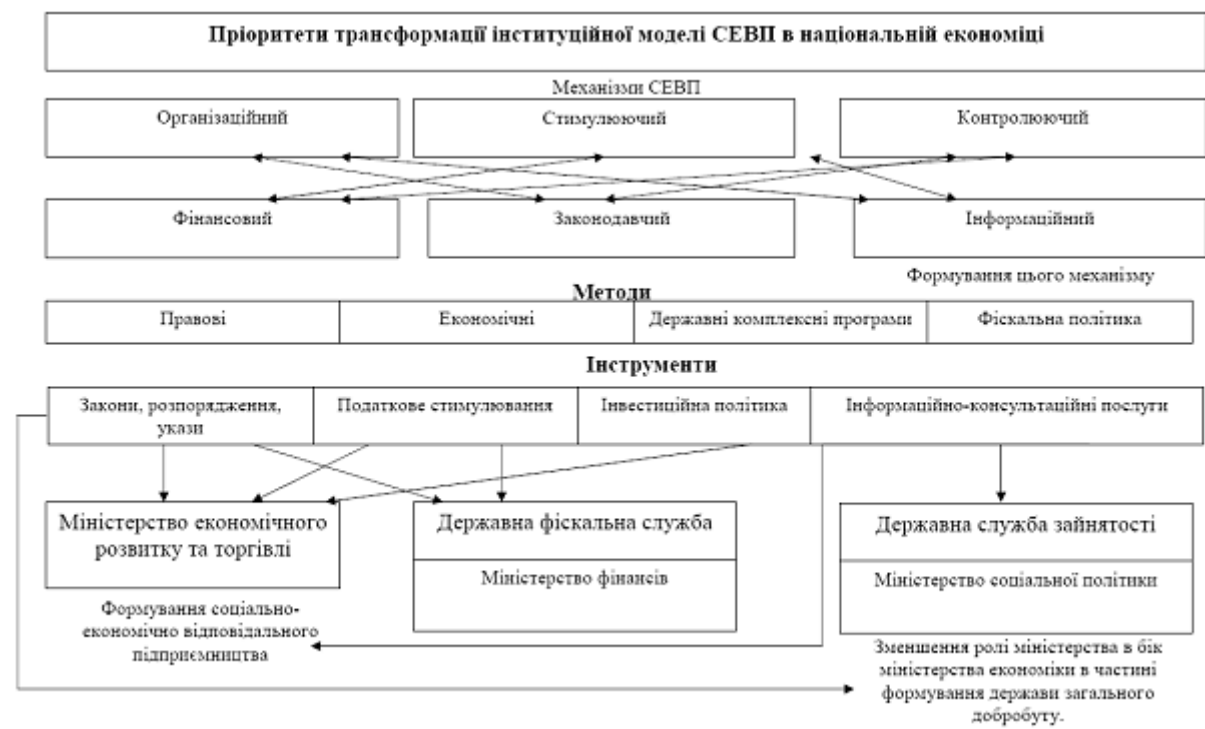

Рис. 1. Інституційна модель механізму СЕВП України: пріоритети трансформації

Окремо можна виділити методи фіскальної політики, які на цей час можуть стати основним важелем привертання уваги на проблему СЕВП, що створить основу для формування в підприємців нового бачення значимості та необхідності реалізації СЕВП. Передбачається, що новий механізм на початку буде матеріально стимулювати підприємців, але потім це стане загальноприйнятою ініціативою за власним бажанням, хоча й податкові важелі залишаться.

Основними інструментами держави в цьому стануть закони, акти, розпорядження, податкове стимулювання та інвестиційна політика, інформаційно-консультаційні послуги, контроль СЕВП. Пропонується розробку матричного підходу регуляторної політики держави з розвитку СЕВП в залежності від інтегрального показника очікувань та спроможності підприємництва. Матриці можуть бути розроблені для великих підприємств та малих та середніх підприємств окремо, що обумовлюється можливостями цих підприємств здійснювати СЕВП. Регуляторна політика включає в себе в основному

позитивні стимулюючи заходи, які залежать від рівня потенціалу підприємства. У відповідь на регуляторну політику може бути запропоновано матрицю вибору інструментарію підприємствами, що залежить від вимог держави та можливостей самого підприємства.

Важливим залишається питання ролі підприємства в цьому процесі, так як воно виступає активним гравцем в побудові держави загального добробуту. Основна функція підприємства в цьому процесі полягає у виконанні покладених державою на нього зобов'язань, в тому числі й з розвитку СЕВП. Тобто, основна ідея полягає в тому, що держава виконує направляючу та регулюючу роль, а підприємство виконавчу, але саме за ним залишається результативність державних заходів в цій сфері. Важко виокремити чия роль в цьому важливіша, адже в сучасних умовах економічного та соціального розвитку України держава сама по собі не зможе досягти головної цілі СЕВП, а підприємства орієнтовані лише на максимізацію прибутку та не зацікавлені в розвитку соціальної складової, тому разом вони сформують той базис, що стане підґрунтям для підвищення якості життя населення та формування держави загального добробуту.

Для забезпечення ефективності реалізації політики держави та СЕВП на рівні підприємств пропонується оцінку сприйняття реалізації заходів соціально-економічної відповідальності на підприємствах, що також впливає на основний показник соціально-економічної відповідальності країни – Індекс людського розвитку в частині того, що стейкхолдери задоволені чи не задоволені реалізованими заходами. Для цього на підприємствах рекомендовано проведення дослідження задоволеності роботою, після чого може бути застосована методика визначення основних мотиваційних чинників працівників для роботи і в залежності від отриманих результатів змінена політика управління персоналом та підприємством взагалі. Запропоновані заходи дозволять трансформувати існуючий інституційний механізм з урахуванням сучасних вимог та підвищити загальний добробут населення в Україні.

Література.

1. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
2. Офіційний веб-портал Міністерства соціальної політики України. <http://www.msp.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. <https://www.minfin.gov.ua>.
4. Офіційний веб-сайт Державної служби праці України з питань праці <http://dsp.gov.ua>.
5. Офіційний веб-сайт Державної служби зайнятості. <https://www.dcz.gov.ua>.
6. Офіційний портал Державної фіскальної служби України. <http://sfs.gov.ua>.
7. Тимошук С. Пільги в оподаткуванні податком на прибуток. / С. Тимошук. / Вісник “Офіційно про податки”, 18 жовтня 2013. №39 (39). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6093>.
8. Король С. Я. Нормативні документи із соціальної відповідальності бізнесу. / С.Я. Король. – Економіка України, 2013. - № 9. – С. 85-96.
9. Кульгук Т. І. Сучасний стан та перспективи розвитку проектів корпоративної соціальної відповідальності в Україні. / Т.І. Кульгук. – Магістеріум. Економічні студії, 2014. – Вип. 56. – С. 66-69.

References.

1. The official website of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, available at: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (Accessed 5 February 2015).
2. The official web-portal of the Ministry of Social Policy of Ukraine, available at: <http://www.msp.gov.ua> (Accessed 15 April 2015).
3. The Official website of the Ministry of Finance of Ukraine, available at: <https://www.minfin.gov.ua> (Accessed 24 December 2014).
4. The official website of the State Employment Service of Ukraine on labor issues, available at: <http://dsp.gov.ua> (Accessed 13 March 2015).
5. The official website of the State Employment Service, available at: <https://www.dcz.gov.ua> (Accessed 24 January 2015).
6. Official portal of the State fiscal service of Ukraine, available at: <http://sfs.gov.ua>. (Accessed 16 February 2015).
7. Tymoshchuk S. Pil'hy v opodatkuvanni podatkom na prybutok. / S. Tymoshchuk. / Visnyk “Ofitsiyno pro podatky” [Privileges in taxation of income tax] Gazette “Officially on Taxes”, October 18, 2013, No. 39 (39). available at: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/6093>. (Accessed 18 April 2015).
8. Korol' S. Y. Normatyvni dokumenty iz sotsial'noyi vidpovidal'nosti biznesu [Normative documents on social responsibility of business]. Economy of Ukraine, 2013. No. 9. pp. 85-96.
9. Kul'huk T. I. Suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku proektiv korporativnoyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti v Ukrayini [Current status and prospects of development of corporate social responsibility projects in Ukraine] Magisterium. Economic Studies 2014. Issue. 56. pp. 66-69.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2016 р.

[\(http://www.poligrafua.net/\)](http://www.poligrafua.net/)

bigmir.net

436

130

Вропу[\(http://www.bigmir.net/\)](http://www.bigmir.net/)

ТОВ "ДКС Центр"